

Editorial

La Montserrat Franquesa ens ha deixat. La Parca inexorable se l'ha endut massa d'hora i de manera cruel quan encara li quedaven tantes coses per fer, tants projectes per acabar, tanta vida per viure. Dona d'una empenta extraordinària, vital, apassionada i amb un cor immens, la seva pèrdua ha omplert de tristesa i de dol el món de les lletres, el de la literatura, el de la investigació, el de la traducció, el del ensenyament, el del seu estimat esperanto, "la llengua universal que un dia triomfarà sobre les misèries humanes i ens farà millors i ens alliberarà" ("sobretot de l'anglès", que deia sempre mig en broma, mig empenyada).

Aquesta editorial l'hauria d'haver escrit ella, però no va ser-hi a temps, tot i que malgrat la malaltia va continuar treballant en els projectes que li quedaven per fer i que confiava en llestir, convençuda que venceria el destí funest que feia un any li havia trucat a la porta i que només li va concedir una esquifida treva per tot el que tenia pendent: articles, traduccions, revistes, tesis... i una vida per endavant al costat dels éssers estimats que tant la trobem a faltar.

La redacció de la revista Visat ha decidit, com no podia ser d'una altra manera, dedicar aquest número de tardor a la memòria d'aquesta intel·lectual i activista cultural, amb l'esperança que el seu record, tal com dirien els seus estimats grecs, perduri en el cor i en l'esperit dels que la vam conèixer i dels que vindran. Per això, el primer article que trobareu, sortit de la ploma de Lluís Ahicart, col·laborador habitual de la revista i amic de la Montserrat, és un emotiu, sentit i lúcid retrat de la seva persona.

D'altra banda la revista arriba farcida de novetats i d'articles interessants. Per començar, el de Guillem Cunill, que ens apropa a les traduccions catalanes de Dante amb motiu de la commemoració dels set-cents anys de la mort de l'insigne poeta florentí. El 2021 també coincideix amb els dos-cents anys del naixement de Fiódor Dostoievski, efemèride que hem celebrat amb l'aparició d'una nova traducció de *Crim i Càstig*. El seu torsimany, Miquel Cabal, ens aproxima a la nova versió i en planteja els problemes i els criteris de traducció. També hem fet ressò del centenari del naixement de Friedrich Dürrenmatt, amb un estudi de Ramon Farrés que aprofundeix en les llums i les ombres de les versions catalanes de l'escriptor i pintor suís. Així mateix, Jaume Almirall ens parla de la seva tasca de traducció de tota l'obra narrativa i poètica de Nikos Kavadias, relativament escassa però molt rellevant en les lletres gregues del segle xx, que fa poc ha completat.

La primera part de la revista es completa amb un article de Joan Martori sobre la traducció al francès de *Les garses*, una peça teatral de l'oblidat i negligit dramaturg Ignasi Iglésias; amb un aprofundit estudi sobre el poeta i artista italià Attilio Bertolucci, a cura dels seus traductors, Marta Vilardaga i Josep Porcar, i amb una interessantíssima entrevista que Nina Valls ha fet a una de les figures més rellevants de les lletres i de la cultura dels Països Catalans, Joan Francesc Mira.

A més, com cada tardor, la revista Visat es fa ressò del VI Premi PEN Català de traducció, que enguany ha guardonat Antoni Clapés per la seva versió d'*El desert malvà* de Nicole Broussard, tot reproduint les paraules de la presidenta del jurat, Monika Zgustova, així com els parlaments dels finalistes.

Acabarem aquesta editorial que no hauríem volgut escriure mai amb les paraules fetes poesia que Francesc Parcerisas dedica a la memòria de la Montserrat Franquesa:

In Memoriam M. Franquesa

¿Aquest ocre i aquest roig
que la tardor acotxa, què són
sinó la llum de les barques al juny,
el so clar de la campana,
les rialles dels joves als camps,
o la magrana que ara t'omple la mà?
La sang que ens taca el cor és,
gra a gra, la vida que has fet plena.

